Dr hab. n. o zdrowiu Mariola Czajkowska

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach

Katedra Zdrowia Kobiety

Zakład Propedeutyki Położnictwa

ul. Medyków 12, 40-752 Katowice

Katowice, dn. 10 maja 2022 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

Mgr Agnieszki Iwan

pt. „Ocena skuteczności nowatorskiej metody kształcenia położnych opartej na zastosowaniu multimedialnej aplikacji służącej do konstruowania i weryfikacji procesu pielęgnowania"

napisanej pod kierunkiem dr hab. n. med. Justyny Teligi-Czajkowskiej

1.OPINIA OGÓLNA

Przedłożona do recenzji dysertacja doktorska przygotowana przez Panią magister Agnieszkę Iwan jest opracowaniem, które należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. Jest to praca stanowiąca dowód biegłej orientacji Autorki w projektowaniu i przeprowadzaniu badań, analizy danych i konstruowania wniosków. Podjęty temat jest aktualny i istotny dla teorii pielęgnowania również dla kierunku Położnictwo. W związku z powyższym podjęte przez Doktorantkę badania są w pełni uzasadnione i przyczyniające się do rozwoju nauk o zdrowiu oraz nauk medycznych – teorii i praktyki procesu pielęgnowania.

2.OCENA MERYTORYCZNA

2.1. Znaczenie problematyki podjętej w recenzowanej rozprawie

Podjęta problematyka badawcza jest nadal relatywnie nowatorska w naukach o zdrowiu i naukach medycznych. Z procesu pielęgnowania w swojej pracy korzystają zarówno pielęgniarki, jaki położne. Prowadzenie dokumentacji położniczej jest wyrazem autonomii zawodowej, pozwala na realizowanie procedur medycznych w profesjonalny sposób ze szczególnym uwzględnieniem mocnych stron położnej do których należą: niezależność,

umiejętność rozwiązywania problemów, samodzielność i krytyczne myślenie, krytyczna ocena i interpretacja sytuacji, umiejętne zastosowanie wiedzy, umiejętność podejmowania właściwych decyzji klinicznych. Szczegółowo prowadzona dokumentacja pielęgniarska zapewnia możliwość wymiany informacji o stanie zdrowia pacjenta oraz o planach na przyszłość, zapewnia równieżmożliwość wykonywania ocen porównawczych. Dokumentacja pielęgniarska powinna być tak zaprojektowana, aby było możliwe zapewnienie ciągłości opieki nad pacjentem, ocenianie postępów oraz stanu zdrowia podopiecznego przy zachowanej integralności czasowej. Cechy te wpływają na bezpieczeństwo pacjenta. Dokładna dokumentacja pielęgniarska wyróżnia się: spójnością, trafnością, jednoznacznością i poprawnością językową. Wszystkie wyżej wymienione atrybuty dokumentacji spełnia proces pielęgnowania, który uznany jest przez WHO (ang. World Health Organization) za dobrą metodę dokumentowania działań pielęgniarki oraz położnej.

Wykorzystanie internetowej aplikacji do tworzenia procesu pielęgnowania wraz z wbudowanym znormalizowanym językiem pielęgniarskim/położniczym może obniżać poziom stresu i lęku personelu medycznego. Jest to związane z możliwością logicznego przechodzenia przez każdy etap procesu pielęgnowania. Poprawienie jakości opieki jest możliwe dzięki analizie planów opieki sporządzonych przez pielęgniarki i położne. Proces pielęgnowania powinien uwzględniać potrzeby, problemy oraz zagrożenia związane z opieką wyrażoną w formie diagnozy, a także należy określić interwencje pielęgniarskie i oczekiwany wynik.

Ponadto analiza ta powinna zawierać informacje o skuteczności opieki i jej kosztach, co może się przyczynić do usprawnienia procesu podejmowania decyzji podczas praktyki klinicznej. Ocena porównawcza wyników opieki, czyli tzw. benchmarking, jest trudna ze względu na złożoność opieki oraz na krótki czas, który położne mogą poświęcić na zapisywanie wszystkich aspektów opieki pielęgniarsko – położniczej. Jednak ważne jest, by zgromadzone informacje były przetwarzane przez nadrzędne systemy opieki zdrowotnej, istotnie wpływając na: poprawienie jakości opieki pielęgniarskiej, możliwość systematycznego i kompleksowego planowania opieki, możliwość świadczenia zindywidualizowanej, ciągłej opieki nad pacjentem, doskonalenie refleksyjnego i krytycznego myślenia, doskonalenie umiejętności rozwiązywania problemów, pomoc w podejmowaniu decyzji klinicznych, zwiększenie odpowiedzialności za stan pacjenta, zwiększenie wiedzy położnych, zwiększenie satysfakcji z wykonywanej pracy, zwiększenie poczucia własnej

skuteczności w opiece nad pacjentem, możliwość połączenia teorii z praktyką, zapobieganie występowaniu błędów lub powtarzaniu ich, możliwość pomiaru działań pielęgniarskich, możliwość rozwoju zawodowego, podkreślenie niezależnej roli położnej, zwiększenie niezależności zawodowej, poprawienie statusu zawodowego pielęgniarek i położnych, możliwość zarządzania czasem i zasobami w ochronie zdrowia, zapewnienie lepszej komunikacji między pracownikami.

2.2. Metodyka badawcza (założenia, cel, metody)

Motywem do podjęcia badań przez Autorkę dysertacji było doświadczenie pracy wykładowcy na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym na kierunku położnictwo. Autorka pracy szukała rozwiązania powszechnego wśród studentów problemu dotyczącego prawidłowego wypełnienia ważnego elementu dokumentacji stosowanej podczas kształcenia, jakim jest proces pielęgnowania. Autorka pracy opracowała prototyp aplikacji „Wirtualny pacjent" wspomagającej studentów w nauce uzupełniania procesu pielęgnowania. Prototyp został umieszczony na platformie e-learningowej WUM (Moodle). Przy pomocy narzędzia studenci mieli do rozwiązania przypadek opieki nad rodzącą podczas porodu fizjologicznego. Zadaniem studenta było postawienie diagnozy, zaplanowanie działań, dobranie metod i środków do realizacji opieki i ocenianie skuteczności działań na podstawie podawanych danych. Celem ogólnym pracy była próba oceny skuteczności nowej metody kształcenia studentów położnictwa polegającej na zastosowaniu programu „Wirtualny pacjent", służącego do konstruowania i weryfikacji procesu pielęgnowania. Po lekturze rozprawy, jestem przekonana, ze zakładany cel główny jak i cele szczegółowe na trzech etapach projektu badawczego zostały osiągnięte przez Doktorantkę.

Autorka wykazała się wyjątkowo dobrą znajomością metodyki badań, co stanowi nie lada wyzwanie naukowe. Zarówno teoretyczny opis metodyki badawczej, jak i przede wszystkim ich poprawne przygotowanie i opracowanie jest jedną z największych zalet przedłożoną mi do recenzji dysertacji doktorskiej. Wszystkie zastosowane metody, choć nie łatwe w praktycznym wykorzystaniu w procesie badawczym, zostały dobrane poprawnie i zapewniły realizację zakładanych celów.

2.3. Struktura rozprawy

Recenzowana rozprawa łącznie za załącznikami liczy 170 stron. Rozprawa składa się z ośmiu rozdziałów, z których pierwszy ma charakter przeglądu literackiego, rozdział drugi i trzeci jest rozdziałem metodycznym, a rozdział czwarty ma charakter empiryczny, piąty i szósty to dyskusja i wnioski, dwa końcowe rozdziały podsumowują projekt badawczy. Struktura pracy jest w zasadzie tradycyjna (teoria – metoda – empiria – dyskusja i wnioski) odpowiednia dla tego typu opracowania, ma charakter teoretyczno – empiryczny.

Rozdział metodyczny, przygotowany wzorcowo. Doktorantka bardzo dużo uwagi poświęciła analizie zebranego materiału empirycznego oraz dyskusji naukowej.

2.4. Wykorzystana literatura

Doktorantka wykorzystała 136 naukowych pozycji bibliograficznych. W literaturze naukowej aż 120 pozycji to publikacje międzynarodowe w języku angielskim, co świadczy o umiejętności wykorzystania przez Autorkę rozprawy, bogatej literatury przedmiotu. W większości publikacje najnowsze wydane w okresie ostatnich dziesięciu lat, co w obecnej wysokiej dynamice rozwoju naukowego jest w pełni zadawalającym wskaźnikiem. Pod względem jakościowym literatura jest dobrana prawidłowo, ponadto jest zróżnicowana i bogata. Na podkreślenie zasługuje umiejętność wykorzystywania najnowszej literatury przedmiotu i liczne odwołania do najnowszych badań światowych w podjętej tematyce.

2.5. Szczegółowa ocena merytoryczna poszczególnych części rozprawy

Pod względem merytorycznym praca zasługuje na pozytywną ocenę i pozwoli w przyszłości przygotować Doktorantce perfekcyjnie tekst do publikacji.

Proponowałabym ujęcie **wstępu** w dysertacji, co pozwoliłoby na zawarcie wszystkich istotnych elementów w tym uzasadnienie wyboru tematyki pracy, założeń metodycznych oraz opisu i struktury pracy, a ponadto omówienie pojęć, które w pracy są wykorzystane.

Rozdział pierwszy liczy 23 strony, stanowi dobre kompendium wiedzy na temat procesu pielęgnowania jako czynnika wpływającego na jakość opieki i nowoczesnych technik kształcenia w edukacji medycznej. Szczegółowo przedstawiono obecnie stosowane metody i techniki kształcenia studentów, wykazując istotny progres w procesie stałego rozwoju multimediów z użyciem Internetu, ze szczególnym uwzględnieniem wirtualnego pacjenta. Rozdział ten wyczerpująco odpowiada na pytanie w jaki sposób ewaluuje proces kształcenia praktycznego z wykorzystaniem modelu sprzyjającemu wykształceniu umiejętności podejmowania decyzji oraz rozwojowi rozumowania klinicznego.

Rozdział drugi i trzeci liczy 17 stron przedstawia cele, cele szczegółowe oraz stawiane są hipotezy badawcze. Zawiera bardzo szczegółowy opis metodyki badawczej z uwzględnieniem wyczerpujących protokołów wszystkich etapów procesu badawczego. W mojej opinii metodologia badań zasługuje na szczególne wyróżnienie.

Rozdział czwarty dotyczący wyników badań liczy 50 stron, ma charakter empiryczny. Analiza materiału empirycznego, przedstawiona jest na 22 przejrzystych rycinach oraz 44 tabelach. Wyniki opisane zgodnie z chronologią etapów badań, wyczerpująco odpowiadają na założone cele. Analiza jest rzetelnie opracowana, nie budzi żadnych wątpliwości.

Rozdział piąty i szósty liczący 19 stron, dyskusja została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy kształcenia przez Internet. Porównano w niej wyniki badań własnych z dostępną literaturą dotyczącą dostępności do Internetu, opinii studentów na temat nowoczesnych środków kształcenia i nauczania on line oraz samopoczucia studentów podczas korzystania z tych środków. Druga część dyskusji odnosi się do procesu pielęgnowania, w której Autorka skupiła się na trudnościach, jakie studenci napotykają podczas jego uzupełniania oraz do tego, jaki jest wpływ kształcenia przez Internet na wiedzę i umiejętności studentów. Wnioski są solidnie wyprowadzone z zebranego materiału empirycznego. Pozwoliłabym jednak sobie na podział na wnioski i postulaty w rozdziale formułującym podsumowanie badań. Dodatkowo Autorka wyszczególniła kierunki dalszych badań w tej tematyce, co niewątpliwie świadczy o jej dojrzałości naukowej

W **Zakończeniu** dysertacji przedstawiono klasyczne streszczenie i abstrakt oraz zamieszczono wszystkie wykorzystane narzędzia badawcze (siedem narzędzi badawczych) w formie załączników.

2.6. Język i formalna strona rozprawy

Od strony językowej i formalnej recenzowaną dysertację doktorską oceniam bardzo dobrze. Jak w każdym tego typu opracowaniu, również i w pracy przedstawionej przez mgr Agnieszkę Iwan można znaleźć pojedyncze usterki redakcyjne, literowe, które w żaden sposób nie wpływają na nowatorski charakter pracy, nie należy w moim osądzie przywiązywać do nich zbyt dużej wagi.

Doktorantka zastosowała referencje nawiasowe, co jest standardem na całym Świecie i jest powszechnie stosowane również w Polsce. Zunifikowana bibliografia pozwala na przejrzystą ocenę wykorzystanej w dysertacji literatury. Rekapitulując, pod względem

redakcyjnym i lingwistycznym, a także w zakresie stosowania poprawnych zasad dla odsyłaczy bibliograficznych, pracę oceniam bardzo wysoko.

3.WNIOSKI I KONKLUZJA KOŃCOWA

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja doktorska spełnia ustawowe kryteria (Ustawy z dn. 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki):

- stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, który istotnie wpływa na poprawę jakości kształcenia,
- wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki,
- potwierdza umiejętność Doktorantki w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Do najważniejszych **mocnych stron** recenzowanej rozprawy zaliczyć należy:

- ważność i aktualność podjętego tematu, w tym nowatorski i unikatowy charakter stosowanych metod i technik realizowanych w nowoczesnym procesie kształcenia,
- bardzo dużą przejrzystość pracy i uporządkowany wywód naukowy,
- solidne ramy metodologiczne, w tym właściwy dobór metod badawczych i ich dokładny opis,
- przeprowadzenie badań na wysokim poziomie,
- rzetelne opracowanie wyników badań empirycznych,
- bardzo dobry język naukowy – praca jest łatwa w odbiorze i ciekawa,
- umiejętność formułowania samodzielnych wniosków.

Reasumując, stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Agnieszki Iwan pt. **„Ocena skuteczności nowatorskiej metody kształcenia położnych opartej na zastosowaniu multimedialnej aplikacji służącej do konstruowania i weryfikacji procesu pielęgnowania"** spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim w w/w Ustawie i na tej podstawie wnioskuje do Rady Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Uważam, ze całość wywodu naukowego, jak i jakość przeprowadzonych badań przez Doktorantkę są w skali Polski pionierskie i unikatowe, stanowią istotny wkład w poprawę jakości kształcenia na kierunkach medycznych.

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Zakład Propedeutyki Położnictwa
Katedry Zdrowia Kobiety
40-752 Katowice, ul. Medyków 12
tel. 032 208 86 34, 032 208 86 29

KIEROWNIK
Zakładu Propedeutyki Położnictwa
Katedry Zdrowia Kobiety
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

dr hab. n. o zdrowiu Mariola Czajkowska